

Konspekt: Shkencë pa Zot? Rimendimi i historisë së natyralizmit shkencor

Description

Konspekt librit: Peter Harrison & Jon H. Roberts (eds) *Science without God? Rethinking the History of Scientific Naturalism*. (Oxford: Oxford University Press, 2019)

Nga Jamie Boulding

Natyralizmi shkencor, i parë gjerësisht si zhvendosja e shpjegimit të mbinatyreshëm nga një fokus i rreptë në ligjet e natyrës, është perspektiva dominuese në shkencën moderne dhe kulturën popullore. Në dritën e suksesit të jashtëzakonshëm të shpjegimeve natyraliste të shkencës moderne, shqetësimet teologjike ose metafizike shpesh vlerësohen si të tepërta si në vlerë filozofike ashtu edhe në rëndësi historike. Megjithatë, ky version i historisë shkencore nuk arrin të shpjegojë shkallën e habitshme në të cilën bota natyrore gjatë historisë është kuptuar se mbështetet në supozime teologjike ose metafizike që sfidojnë kategoritë natyraliste. Me këtë përmbledhje esesh nga historianët kryesorë të shkencës, fesë dhe filozofisë, Peter Harrison dhe Jon H. Roberts ofrojnë një histori alternative shumë bindëse të shkencave dhe lidhjen e tyre me natyralizmin që do të ketë një lidhje të drejtpërdrejtë me argumentet filozofike bashkëkohore rreth natyrës të shpjegimit shkencor dhe rëndësisë së qëndrueshme të besimit fetar.

Ky libër me përmbledhje eseshë ofron mënyra të vlefshme për të rimenduar aspektet filozofike dhe historike të marrëdhënies midis shkencës dhe natyralizmit. Për sa i përket konsideratave filozofike, ka një sërë esesh në të cilat dikotomia e supozuar midis natyrores dhe të mbinatyreshmes – një dallim i supozuar shpesh në mënyrë të pamenduar në diskutimet moderne – në të vërtetë i hap rrugën një kuptimi më kompleks të ndërlidhjes (natyrore-mbinatyrore). Me një rrëfim të detajuar të filozofëve të lashtë grekë që bën apel tek hyjnitë për të shpjeguar rregullsinë dhe kompleksitetin e natyrës, Daryn Lehoux demonstroi se linja midis natyrores dhe të mbinatyreshmes – dhe, në të vërtetë, linja nga natyralizmi në shkencë – nuk është aq e pakomplicuar sa imagjinohet zakonisht. Në një mënyrë të ngjashme, Michael Shank argumenton se bashkimi i mendimit aristotelian me teologjinë e krishterë

mesjetare rezultoi në një formë shpjegimi natyralist të bazuar në providencën hyjnore, me mrekullitë që shiheshin si veprim i drejtpërdrejtë i Zotit pikërisht sepse ato mund të dalloheshin nga rregullsitë e vendtura nga Zoti në natyrë.

Kjo ndërvarësi e natyrores dhe të mbinatyreshmes ka implikime për çështjen filozofike nëse natyralizmi i vetëm mund të përbëjë bazën për ligjet e natyrës. Harrison, në kontributin e tij në këtë koleksion dhe gjetkë, thekson paradoksin se shpjegimi shkencor mbështetet në supozimet rreth kuptueshmërisë dhe rregullsisë së universit – supozime me rrënjë të thella teologjike (ose të paktën metafizike). Ai i referohet zhvillimit, nga ana e Dekartit, e konceptimit modern të ligjeve të natyrës, në të cilin Zoti është themeli i të gjithë njohurive shkencore dhe burimi i qëndrueshmërisë dhe universalitetit të ligjeve. Në mënyrë ironike, siç vëren Harrison, vetë suksesi i këtij kuptim natyralist dhe të frymëzuar hyjnisht për botën i lejoi mendimtarët e mëvonshëm të hiqnin dorë nga ideja e Zotit. Në fund të fundit, nëse ligjet natyrore e përshkruajnë me saktësi botën, është joshëse që ata të lihen të qëndrojnë si të vetëmjaftueshme në vend që të aventurohet më tej në territorin metafizik. Që të gjitha ngjarjet natyrore janë të shpjegueshme në termat e ligjeve të verbëra të natyrës është pikëpamja mbizotëruese e shumë shkencëtarëve bashkëkohorë, duke përfshirë Richard Daëkins, natyralizmi metafizik i pakompromis i të cilit konsiderohet në esenë e Michael Ruse mbi jehonat e vazhdueshme teologjike në të menduarit evolucionar modern.

Për sa i përket konsideratave historike, ky koleksion ofron një korrigjim të dobishëm në lidhje me njëfarë historie të natyralizmit, e cila u shfaq midis natyralistëve të shekullit të nëntëmbëdhjetë dhe vazhdon të shtrembërojë mënyrën në të cilën shkenca kuptohet sot. Sipas kësaj historie, grekët e lashtë shpikën natyralizmin shkencor, i cili ra në mospërdorim relativ në Mesjetë, përpara se të rimëkëmbej në revolucionin shkencor dhe të arrinte shprehjen e plotë në shekullin e nëntëmbëdhjetë dhe më tej. Në vend të kësaj, esetë e paraqitura nga Harrison dhe Roberts sugjerojnë se natyralizmi lulëzoi në Mesjetë, vetëm për t'u zëvendësuar gjatë revolucionit shkencor me një lloj mbinaturalizmi, i tillë ku teologjia shihet më saktë si sigurimi i bazës për shkencën moderne. Kështu, eseja e Mattheë Stanley thekson një traditë të fizikës teiste të shekullit të nëntëmbëdhjetë, ku mendimtarët si John Herschel, Ëilliam Ëheëell dhe James Clerk Maxëell besonin se praktika e fizikës ishte domosdoshmërisht e lidhur me hyjnoren, duke lejuar që konceptet bazë të fizikës të konceptoheshin në një kornizë si natyraliste ashtu edhe teiste. Këmbëngulja e teologjisë vlen jo vetëm për rendin natyror të përshkruar nga fizika dhe biologjia, por edhe për trajtimet mjekësore dhe antropologjike të personit njerëzor. Në një kontribut intrigues mbi materializmin dhe pavdekësinë, Michelle Pfeffer nxjerr në pah mendimtarët e krishterë të shekullit të shtatëmbëdhjetë dhe tetëmbëdhjetë, të cilët zhvilluan arsyetime teologjike dhe shkrimore për të menduarit e shpirtit në terma materiale. Në esenë e saj mbi ndërmarrjen gjoja natyralizuese të antropologjisë, Constance Clark tregon se doktrinat e krishtera si mëkati origjinal vazhdojnë të informojnë narrativat antropologjike të origjinës dhe zhvillimit njerëzor.

Me këtë koleksion të ardhur pikërisht në kohën e duhur, Harrison dhe Roberts sjellin së bashku një histori alternative stimuluese, provokuese dhe mjaft ndërdisiplinore të marrëdhënies midis natyralizmit dhe shkencës, e cila është filozofikisht dhe teologjikisht e sofistikuar dhe ndjek një trajektore koherente dhe logjike nga periudhat e lashta në atë mesjetare dhe moderne. Ndërsa disa aspekte të kontributeve të Harrison, Ruse dhe John Hedley Brooke do të jenë të njohura për ata me interesa të vjetra në dialogun e shkencës dhe fesë, koleksioni gjithashtu ofron hapësirë ??për studiues të rinj si Pfeffer dhe Scott Gerard Prinster, eseja e të cilëve mbi natyralizmin dhe kritika biblike thekson mënyrat në të cilat mendimtarët fetarë të shekullit të nëntëmbëdhjetë u angazhuan në kritikën shkencore të teksteve biblike. Përsëri, marrëdhënia e shkencës dhe fesë riimagjinohet si një dialog konstruktiv dhe

madje ndërvarësi, dhe jo si një konflikt apo indiferencë. Si i tillë, ky koleksion jo vetëm që do të inkurajojë një rishqyrtim të historisë së natyralizmit shkencor, por gjithashtu mund t'i nxisë filozofët e fesë që të ndjekin më urgjentisht detyrën vendimtare për t'u angazhuar me metodologjitë dhe objektivat e shkencës bashkëkohore në të gjithë diversitetin dhe kompleksitetin e saj.

Burimi: BOULDING, J. (2019). Peter Harrison & Jon H. Roberts (eds) *Science without God? Rethinking the History of Scientific Naturalism*. (Oxford: Oxford University Press, 2019). Pp. xv + 263. £65.00 (Hbk). ISBN 9780198834588. *Religious Studies*, 1–3.

Date Created

13/11/2021

Author

erasmusi